השתא מוכן לאדם לא הוי מוכן לכלבים ‫דתנן *מחתכין את הדלועין לפני הבהמה ואת הנבלה לפני הכלבים רבי יהודה אומר אם לא היתה נבלה מערב שבת אסורה לפי שאינה מן המוכן. מוכן לכלבים הוי מוכן לאדם. אמר ליה *אין: מוכן לאדם לא הוי מוכן לכלבים, דמאי דחזי ליה לאיניש לא שדי ליה לכלבים. מוכן לכלבים הוי מוכן לאדם, דדעתיה דאיניש אכל מידי דחזי ליה. תניא כותיה דרב תניא כותיה דשמואל ואיתימא ר' יוחנן ~~תניא כותיה~~ דרב *עגל שנולד ביו"ט מותר *אפרוח שנולד ביום טוב אסור ומה הפרש בין זה לזה? זה מוכן אגב אמו בשחיטה וזה אינו מוכן אגב אמו ~~תניא כותיה~~ דשמואל ואיתימא רבי יוחנן *עגל שנולד ביום טוב מותר *ואפרוח שנולד ביו"ט מותר מאי טעמא? זה מוכן אגב אמו וזה מתיר עצמו בשחיטה. תנו רבנן אפרוח שנולד ביום טוב אסור *רבי אליעזר בן יעקב אומר [ג] אף בחול אסור לפי שלא נתפתחו עיניו כמאן אזלא הא דתניא* "לכל השרץ השורץ על הארץ" לרבות אפרוחים שלא נתפתחו עיניהם כמאן? כר' אליעזר בן יעקב. אמר רב הונא אמר רב ביצה עם יציאתה נגמרה ① מאי עם יציאתה נגמרה? אילימא עם יציאתה נגמרה ומותרת לאכלה בחלב הא במעי אמה אסורה לאכלה בחלב והתניא השוחט את התרנגולת ומצא בה ביצים ② גמורות מותרות לאכלן בחלב אלא עם יציאתה נגמרה ומותרת לאכלה ביום טוב הא במעי אמה אסורה לאכלה ביום טוב והא תניא *השוחט את התרנגולת ומצא בה ביצים גמורות ③ מותרות לאכלן ביום טוב *וכי תימא קמ"ל בברייתא מאי דלא אשמעינן במתניתין הא נמי תנינא ביצה שנולדה ביו"ט ב"ש אומרים תאכל וב"ה אומרים לא תאכל ועד כאן לא פליגי ב"ש וב"ה אלא בנולדה אבל במעי אמן דברי הכל שריין, וכי תימא בית הלל אפילו במעי אמן נמי אסרי והאי דקתני "נולדה" להודיעך כחן דב"ש דאפילו נולדה נמי שרו, אלא הא דתניא השוחט את התרנגולת ומצא בה ביצים גמורות מותרות לאכלן ביום טוב מני לא ב"ש ולא ③ ב"ה! אלא עם יציאתה נגמרה ומגדלת אפרוחים, במעי אמה אינה מגדלת אפרוחים למאי נפקא מינה למקח וממכר *כי ההוא דאמר להו ביעי דפחיא

יקרא יא

מוכן לאדם לא הוי מוכן לכלבים. למאן דאית ליה מוקצה דהא נתנבלה בשבת לר' יהודה אתמול בין השמשות היתה עומדת לאדם וקא חשיב ליה מוקצה (א) בהא לגבי כלבים: **אבל מידי דחזי ליה.** ועובר שבמעי טרפה ראוי לו לכשיולד הלכך מאתמול דעתיה עלויה אם יולד יאכלנו: **לפי שלא נפתחו עיניו.** ואתרבי לאסורא "מכל השרץ השורץ על הארץ" כדלקמן: **עם יציאתה נגמרה.** כשיצאה נגמרה ברייתה אבל מקמי הכי לא חשיבא ביצה גמורה ולקמיה מפרש ואזיל למאי הלכתא: **לאכלה בחלב.** דהשתא הוה ביצה ולא בשר אבל הנמצאת במעי אמה אינה ביצה ואסורה לאכלה בחלב: **ביצים גמורות.** ואפילו בלא קליפה לבנה אלא שהחלמון לבדו גמור ואע"פ שמעורה עדיין בגידין שריא כדלקמן מדפליג ר' יעקב עליה ואמר "אם היו מעורות בגידין אסורות": **בי"ט.** וה"ק ילדה ודאי מבעוד יום מותר כי ודאי הוא דנגמרה בחול אבל לא ילדה לא נגמרה בחול ואסורה משום הכנה דרבה: **וכי תימא.** אין הלכה כברייתא זו דאשמועינן בה מאי דלא אשמעינן במתני' ובשום משנה לא סתם לן רבי הכי ואם רבי לא שנה רבי חייא מנין לו: **אלא הא דתניא כו'.** הך ברייתא דלעיל מאן קתני לה: **לא בית שמאי ולא ב"ה.** לא ב"ש דמאי איריא במעי אמה אפילו נולדה בי"ט שריא ולא ב"ה דאפילו במעי אמן אסירי: **ומגדלת אפרוחים.** ולענין דין מקח וממכר אתמר דאם נולד נגמר בשולה וראויה לגדל ממנה אפרוחים אבל הנמצאת במעי אמה אינה מגדלת אפרוחים ואם תבעוהו למכור ביצים לגדל אפרוחים אם מכר אלו הוי מקח טעות ובטל מקח:

דפחיא

השתא מוכן לאדם לא הוי מוכן (ג) לבהמה דתנן מחתכין וכו' ר' יהודה כו' לפי שאינו מוכן. ותימה היכי הוי מוכן לאדם אדרבה לא הוי מוכן לאדם דבין השמשות לא מצי שחיט לה דשמא הוא שבת והיכא מוכח מהכא דמוכן לאדם לא הוי מוכן לכלבים על כן נראה להר"י דגרס אם לא היתה נבלה מעיו"ט ולא נראה דהא בהדיא אמרינן לעיל דגבי שבת מתניא דקאמר *גבי שבת דסתם לן תנא כר"ש וכו' ומייתי הך משנה וי"ל דשפיר מיירי בשבת ומייתי מן היתור דאי לא אשמועינן כי אם גבי שבת לתני רבי יהודה אומר אם לא היתה נבלה מערב שבת אסורה ותו לא והייתי יודע דאסורה משום מוקצה ואמאי היה צריך למיתני לפי שאינו מן המוכן אם אינו ענין לשבת דהא שמעינן ליה תנהו ענין ליו"ט ואפילו הכי אסור ואע"ג דהוה מוכן לאדם בין השמשות משום דמוכן לאדם לא הוי מוכן לכלבים ותימה הא דתנן בשבת (דף מב: ושם) אין נותנין כלי תחת הנר בשבת לקבל בו שמן ואם נתנו מבעוד יום מותר ואין נאותין הימנו לפי שאינו מן המוכן והתם מאי דרשינן מן היתור ולא שייך לרבות י"ט וי"ל דהתם נמי מרבי' מן היתור אע"פ שכבה הנר כבר אסור אחרי כן לפי שאינו מן המוכן והר"ר יעקב מקורביי"ל תירץ דשפיר מיירי דוקא לענין שבת ואעפ"כ מוכח שפיר דמוכן לאדם לא הוי מוכן לכלבים דאי ס"ד מוכן לאדם הוי מוכן לכלבים א"כ בע"ש ① מבעוד יום אם היה מוכן לאדם היה כמו כן מוכן לכלבים לפי דבריו דמוכן לאדם הוי מוכן לכלבים א"כ כשהחשיך וקדש היום אע"ג דנסתלקה הכנה ② דאדם שאינה ראויה לאדם עכשיו מ"מ היתה מוכנת לכלבים מבעוד יום וכיון שהיתה מוכנת להם ההכנה לא נסתלקה בקדוש היום:

מוכן לכלבים הוי מוכן לאדם דדעתיה דאיניש אכל מידי דחזי ליה. וקשה דא"כ אפרוח נמי יהא מותר שמוכן לכלבים וי"ל דבעינן מוכן ועומד וזה אינו עומד לכלבים:

עגל שנולד בי"ט מותר. ותימה ③ מ"מ הוי אסור משום נולד כמו ביצה וי"ל דהא דאמר דשייך למיסר נולד היינו דוקא בדבר מאכל דומיא דפירות הנושרין ומשקין שזבו אבל בבעלי חיים לא:

ביצים גמורות מותרות לאכלן בחלב. וקשה דהא אמרינן בעדיות (פ"ה מ"א) ביצת נבילה כל *שכמוה נמכרת בשוק ב"ש מתירין וב"ה אוסרין והכא היכי מותר לאכלן בחלב וי"ל דטעמא משום דבשר עוף בחלב מדרבנן ואפילו ב"ה מודו וקשה דאמרינן בעירובין (דף סב: ושם) אפילו ביעתא בכותחא לא לשרי איניש במקום רביה מאי קמ"ל פשיטא והיכא בסמוך ר' יעקב דאסר וי"ל דכ"ע מודו דביצים *גמורות מותרות לאכלן בחלב וטעמא דב"ה דאסרי ביצת נבלה היינו משום דגזרינן אטו ביצת טרפה כדאמרינן בעדיות ומודים בביצת טרפה שהיא אסורה °מפני שהיא גדילה באיסור: [וע"ע תוס' עירובין סב: ד"ה אפילו ובכתובות ס: ד"ה אפילו ובב"ק מז: ד"ה מ"ס ובחולין נח. ד"ה ושוין]: **וכי** תימא קא משמע לן בברייתא מאי דלא אשמעינן במשנה. פירש רש"י וגילה לנו רבי הואיל ולא סתם לן במשנה הכי דהברייתא משובשת דרבי לא שנאה ר' חייא מנין ליה ותימה אם כן מאי פריך הא נולדה אסורה לא בית שמאי ולא ב"ה ואמאי דחיק נפשיה לאוקמה אליבא דתנאי הואיל ומשובשת היא על כן צריך לפרש הכי וכי תימא קא משמע לן בברייתא מאי דלא אשמעינן במתניתין כלומר מאי ששייר במתני' קתני הברייתא דאי לא הוה אלא מתניתין הייתי אומר שמתירין בית שמאי דוקא כשנולדה אבל במעי אמה היו מודים לאסור *ופריך תנינא לאדרבה נולדה חמורה יותר ממעי אמה ואתיא נמי כבית הלל וכו' דבמעי אמה דברי הכל שריא: **מני** לא כב"ש ולא כב"ה. ואינו יכול לפרש דקתני בברייתא מה ששייר במתניתין דהא ס"ד עכשיו שנולדה חמורה מבמעי אמה:

ומלא

עין משפט
נר מצוה

מג א מיי' פ"ב מהלכות יו"ט הלכה א סמג לאוין עה טוש"ע א"ח סי' תצח סעיף ב :

מד ב מיי' שם סמג שם טוש"ע א"ח סי' תקיג סעיף ח :

[לעיל ג.]

[מד ב מיי' פ"ג מהל' מא"ם הלכה י טוש"ע י"ד סי' פו סעיף א וברב אלפס פ' אלו טרפות דלא כר"א כ"י]

מה ג מיי' פ"ט מהל' מא"ם הלכה ה סמג לאוין קלב טוש"ע י"ד סי' פ"ז סעיף ה [רב אלפס ורא"ש כאן וחולין פ"ח רלו. וברא"ש שם סי' ג] :

מו ד מיי' פ"א מהלכות י"ט הלכה כ סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' תקיג סעיף ז :

◆

רבינו חננאל

תניא כשמואל ואיתימא ר' יוחנן עגל שנולד ביו"ט מותר מפני שמוכן על גב אמו. אפרוח שנולד ביו"ט מותר מפני שמתיר עצמו בשחיטה : ת"ר אפרוח שנולד ביו"ט אסור. ר' אליעזר אומר [אפי'] בחול אסור לפי שלא נתפתחו עיניו תניא אידך כל השרץ השורץ לרבות אפרוחים שלא נתפתחו עיניהם. סוגיא דשמעתא עגל שכלו לו חדשיו מותר אבל אפרוח שנולד בו ביום אסור. אמר רב הונא אמר רב ביצה עם יציאתה נגמרה ואסיקנא עם יציאתה נגמרת ומגדלת אפרוחים אבל במעי אמן לא למאי נפקא מינה למקח וממכר.

◆

גליון הש"ס

תוס' ד"ה ביצים וכו' מפני שהיא גדילה באיסור. עי' שיטה מקובצת ב"ק מו ע"א

מסורת
הש"ס

ס"א מוקצה בהאי לגבי

לעיל ב. לקמן כו: חולין יד. שבת קנו: פסחים נו:

[שם]

שבת קלו. חולין נח:

[תוספתא פ"א]

[לעיל ד.]

חולין סד.

◆

הגהות
הב"ח

(א) רש"י ד"ה מוכן וכו' מוקצה לגבי כלבים כצ"ל ותיבת בהא נמחק :

(ב) תוס' ד"ה השתא וכו' מוכן לכלבים דתנן מחתכין :

[ב:]

דהיינו שקליפתה קשה

גמורות שאינם מעורות

עיין ברש"ל ורש"א

* סוגריים לשם זיהוי כו' [ואמר על רבן הקריאה. התשובה מובא המקור להא דאמר מוכן לאדם לא הוי מוכן לכלבים

מבנה
◇ תניא כותיה דרב / דשמואל

נושא
דין אפרוח קודם שנפתחו עיניו

נושא (ב)
דינו של ר' הונא - ביצה עם יציאתה נגמרה

מבנה
4 שלבים = כדי להסביר כוונת ר' הונא
⌘ בונים הסברים שנוגעים לדין ר' הונא על ידי דיוקים

תת נושא
מתי ביצים ראויים לגדל מהם אפרוחים

מבנה
◇ ב מקורות של מקח וממכר ביצים

במשניות

* וכי תוס' ד"ה וכי תימא הפשט: וכי תימא שהברייתא מלמדת דבר שלא היינו יודעים מהמשנה, דמהמשנה הייתי חושב שב"ש מתירין רק נולדה אבל מצאו בה אסורה, זה אינו, דמהמשנה יכולתי לדייק דמצא בה מותר

* הסוגריים מיועדים לבודד קטע של גמרא כדי לשמור על רצף ההסברים שנותנים בדין של ר' הונא